

3 Шумський міський голова Вадим Боярський про те, як у громаді приймають внутрішньо переміщених осіб

4 Жителі більшості міст Донбасу, де віднедавна хазяйнують «визволителі», опинилися за крок від гуманітарної катастрофи

5 У Закарпатському обласному музеї народної архітектури та побуту елементи нематеріальної культурної спадщини презентували їхні носії

ГАЗЕТА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ЗАСНОВАНА В 1990 РОЦІ

www.ukurier.gov.ua

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

ЧЕТВЕР, 1 ВЕРЕСНЯ 2022 РОКУ

ЦІНА ДОГОВІРНА

№189 (7310)

ЦИТАТА ДНЯ

МАТЕУШ МОРАВЕЦЬКИЙ:

«російські активи потрібно конфіскувати, а росіянам не можна отримувати негуманітарні візи».

Прем'єр-міністр Польщі про можливе обмеження на поїздки росіян до ЄС

Маємо гарні сигнали

ПАРТНЕРСТВО. На початку вересня урядова команда здійснить візит у Брюссель для проведення чергової Ради Асоціації Україна — ЄС. Про це повідомив Прем'єр-міністр Денис Шмигаль. Також заплановано візит у Німеччину, де обговорюватимуть макрофінансову допомогу та збільшення постачання зброї. «Напередодні цього візиту маємо гарні сигнали від федерального канцлера Олафа Шольца щодо готовності Німеччини розбудувати протиповітряну оборону та артилерію для Збройних сил України. Нині Німеччина серед топ-5 країн та інституцій за обсягами фінансової підтримки України», — зауважив Прем'єр-міністр. Як зазначив Денис Шмигаль, Україна очікує, що німецьке керівництво й надалі займатиме лідерські позиції для якнайшвидшого надання Україні чергового траншу макрофінансу від ЄС обсягом 9 мільярдів євро. Україна вже отримала мільярд євро, й очікують, що 8 мільярдів євро буде надано протягом наступних місяців. Загалом, за словами глави уряду, міжнародні партнери від початку повномасштабного вторгнення росії надали Україні 17,5 мільярда доларів, повідомляє департамент комунікацій секретаріату уряду.

ЦИФРА ДНЯ

11 739 кредитів на загальну суму 43,45 млрд грн видано суб'єктам підприємництва, за даними Мінфіну, за час дії воєнного стану в межах Державної програми «Доступні кредити 5—7—9%»

Навчання в умовах війни: безпека понад усе

ПРАВО НА ЗНАННЯ. Освітній процес в Україні в умовах повномасштабної російської агресії організовано залежно від ситуації в кожному населеному пункті

ЮНІСЕФ підтримує Україну у критичний час

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) передає Україні 30 автомобілів для транспортування вакцин у всі регіони країни. Першу партію з 10 автомобілів передала під час офіційного візиту виконавча директорка ЮНІСЕФ Кетрін Рассел. «Вакцини в Україні транспортують та зберігають із чітким дотриманням вимог, визначених виробником, попри виклики для систе-

ми охорони здоров'я, які спричинило повномасштабне вторгнення росії. Надані автомобілі-рефрижератори — це наш черговий крок в удосконаленні холодового ланцюга. Це дасть змогу не лише швидко розвезти вакцини в регіони, які їх потребують, а й з урахуванням залучення до цього процесу центрів контролю і профілактики хвороб МОЗ України ефективніше використовувати засоби іму-

нопрофілактики. Так ми зможемо забезпечити безперебійний доступ до вакцин у кожному закладі охорони здоров'я», — зазначив міністр охорони здоров'я України Віктор Ляшко. Надані автомобілі оснащені спеціальним холодильним обладнанням з об'ємом для транспортування вакцин 4 куб. м за температурного режиму +2...+8°C, що дасть змогу доставляти не-

обхідний запас вакцин до будь-якого закладу охорони здоров'я в межах області, повідомляє пресслужба Міністерства охорони здоров'я. Україна починає отримувати вакцини, які ЮНІСЕФ закупив за кошти донорів: Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та уряду Японії. Це вакцини від поліомієліту, дифтерії, правця, кору, краснухи-паротиту та сказу. За-

галом Україна отримує понад 1,5 мільйона доз як гуманітарну допомогу. «Під час війни ризик поширення інфекційних хвороб значно зростає. Тому так важливо вчасно вакцинувати дітей і дорослих. ЮНІСЕФ підтримує Україну в цей критичний час, щоб зменшити для людей жахливі наслідки війни», — наголосила Кетрін Рассел.

КУРСИ ВАЛЮТ/БАНКІВСЬКІ МЕТАЛИ

встановлені Національним банком України на 1 вересня 2022 року

USD 36.5686 за 1 долар США

EUR 36.5704 за 1 євро

RUB 6.0394 за 10 рублів

AU 62697.96

AG 659.42 за 1 трійську унцію

PT 31058.44

PD 75947.5

НОВИНИ ТА КОМЕНТАРІ

Навчання в умовах війни: безпека понад усе

Оксана МАЛОЛІЄТКОВА,
«Урядовий кур'єр»

Формат освітнього процесу в Україні вимушено коригується вже не один рік. Спочатку ми, як і весь світ, вчилися організовувати навчання по-новому через пандемію COVID-19. Потім кардинальних змін навчальний процес зазнав внаслідок повномасштабного вторгнення російських військ на територію України в лютому 2022 року.

Окупанти від початку вторгнення знищували і знищують цивільну інфраструктуру, зокрема й освітню: 2,4 тисячі закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, 269 з них зруйновано повністю. Війна на території України спричинила масове переселення наших громадян із зон активних бойових дій у безпечніші регіони держави. Мільйони наших співвітчизників, зокрема дітей, вимушено виїхали за кордон. Тож минулий навчальний рік завершувався переважно навчанням в онлайн-режимі.

Тепер завдяки відважним діям наших захисників та захисниць і на деокупованих українських територіях, де дає змогу безпекова ситуація, учні зможуть повернутися за парти, якщо освітній заклад гарантуватиме їм безпечні умови навчання.

Зокрема, обов'язкова наявність у закладі чи поблизу нього надійних і належно облаштованих укриттів. Серед вимог до них — наявність не менш як двох евакуаційних виходів, місця для сидіння (лежання), ємності з питною водою (з розрахунку 2 літри на добу на особу), туалети, резервне освітлення та електроживлення, первинні засоби пожежогасіння, засоби надання меддопомоги, засоби зв'язку.

Міністерство освіти і науки дозволило саме батькам обирати форму навчання для їхніх дітей. Про безпеку учнів, які навчатимуться онлайн, мають подбати батьки, як і про технічну можливість навчатися дистанційно. Учні, які йдуть у школу, повинні мати тривожний рюкзак, у якому має бути: пляшка чистої води, енергетичні батончики та снеки; записка, в якій зазначено ПІБ дитини, контактні дані батьків і близьких родичів; предмети гігієни; особисті ліки; комплект змінної білизни й одягу; улюблена іграшка чи інша річ. Решту, а це їжа, вода, ковдри, ліхтарики та універсальні аптечки, має підготувати освітній заклад.

За два місяці до початку нового навчального року в усіх регіонах країни розпочалася й нині триває робота комісій з огляду захисних споруд закладів освіти. До перевірок залучено фахівців

Державної служби з надзвичайних ситуацій, структурних підрозділів з питань цивільного захисту, департаментів освіти і науки місцевих військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування.

«Станом на 25 серпня 2022 року проведено огляд понад 23,5 тисячі закладів освіти, що становить майже 93% загальної кіль-

ник готовності закладів до безпечного навчання зростає.

«Попри бажання агресорів знищити все українське, ми розпочинаємо освітній процес як завжди, 1 вересня, але формат залежатиме від безпекової ситуації. Нині, крім відновлення закладів освіти, найбільша потреба в підручниках, цифрових девайсах для освіти та шкільних

рішення щодо кожної школи про формат навчання та роботи ухвалюватиме цивільно-військова адміністрація в кожній області та населеному пункті.

«Заклади освіти працюватимуть офлайн лише з кількістю учнів, які можуть перебувати на момент повітряних тривог у сховищі», — цитує слова Сергія Бабака LB.ua. Парламентар прогнозує, що більшість закладів освіти в Києві розпочне роботу офлайн. А навчальний процес у Харківській, Запорізькій та Миколаївській областях розпочнеться онлайн.

До слова, як відповідь на виклики, спричинені повномасштабною збройною агресією РФ проти України, в новому навчальному році школярі посилено вивчатимуть основи цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Зокрема, програму предмета «Захист України» доповнено розділами з воєнної підготовки, домедичної допомоги. А в програму предмета «Основи здоров'я» додано питання, пов'язані з ризиками воєнного часу, зокрема: сигнали оповіщення населення, дії під час повітряної тривоги та обстрілу, надійне і ненадійне укриття, протимінний захист та поводження з вибухонебезпечними і незнайомими предметами, психологічна самопоміч.

Чорноморський флот росії втратив свою бойову спроможність

Оксана КРАМАРЧУК,
для «Урядового кур'єра»

ЕКСПЕРТНА ДУМКА. чорноморський флот росії та його авіація істотно постраждали внаслідок атак українських ракет та безпілотників. Він перетворився із сили, яку колись всі боялися, на щось другорядне. Про це пише видання Politico.

Коли путін почав повномасштабне вторгнення в Україну в лютому, російський флот, базований у Криму, був однією з вирішальних сил у планах кремля, йдеться в матеріалі. З російських кораблів запускали крилаті ракети «калібр» по військових і цивільних об'єктах у глибини української території, вони блокували доступ до портів країни і погрожували висадженням морського десанту в Одесі.

Однак відтоді Київ перехопив ініціативу. Першою серйозною втратою для російського чф став флагманський крейсер «москва». Істотно постраждав внаслідок бомбових ударів цього місяця авіаційний полк чорноморського флоту, який базується на авіабазі «Саки» у Криму. Там, за оцінками західних експертів, було знищено близько половини літаків підрозділу.

Хоч російські підводні човни й надалі час від часу обстрілюють Україну, чорноморський флот РФ не виправдав очікувань, покладених на нього на початку війни, і зайняв оборонну позицію або в портах, або далеко від берега, щоб уникнути українських атак. За весни проблеми чф посилювалися через «погане керівництво, застаріле обладнання і зарозумілість росіян, якими радо скористалися українці». Військові невдачі спричинилися до звільнення командувача чорноморського флоту вчр Росії адмірала ігоря осипова.

«Втрати російських десантних кораблів, можливо, важливіші, ніж «москви», — сказав Politico старший науковий співробітник Інституту досліджень зовнішньої політики Роб Лі, який вивчає збройні сили РФ та України. Ці втрати перешкоджають здатності росії перекидати війська і техніку навколо Криму морем.

Неспроможність використовувати кораблі як бойову силу означає, що російський чорноморський флот став фактично безпорадним. Із цим висновком погоджується західний дипломат, який поспілкувався з виданням на умовах анонімності. Він заявив, що «російський чорноморський флот розбито, і тепер його використовують тільки як оборонну силу з періодичними ударами крилатими ракетами». За його словами, перебування флоту у відкритому морі «серйозно обмежує можливості російської кампанії» на півдні України.

Сам флот, що складається з невеликих ракетних корветів, фрегатів, десантних кораблів і шести підводних човнів, як і раніше, має більш як 30 суден у морі або в порту, але їхня ефективність і здатність до маневрування істотно знизилася після ліквідації ППО крейсера «москва» і радарів на острові Зміїний.

ЄС розпочне роботу над створенням тренувальної військової місії в Україні

Вікторія ВЛАСЕНКО,
«Урядовий кур'єр»

ГЕОПОЛІТИКА. Міністри оборони ЄС підтримали ідею створення військової тренувальної місії ЄС для українських військовослужбовців. «Усі країни-члени ЄС згодні щодо початку роботи, необхідної для визначення параметрів місії ЄС з надання військової допомоги Україні», — заявив журналістам після завершення у Празі неформальної зустрічі міністрів оборони ЄС верховний представник з питань зовнішньої та оборонної політики Жозеп Боррель.

Глави оборонних відомств у Празі обговорювали реформатування оборонної та безпекової політики ЄС з огляду на російську агресію проти України.

«Війна триває, і ми повинні пристосувати наші оборонні спроможності й не зупиняти підтримку України, щоб вона могла продовжувати боротьбу проти російських загарбників», — сказав головний європейський дипломат.

За його словами, глава оборонного відомства України Олексій Резніков виступив перед європейськими колегами по відеозв'язку і поінформував їх про перебіг подій на фронті й нагальні потреби ЗСУ. «Ми повинні відповісти на ці потреби, і всі міністри із цим одностайно погодилися», — зазначив Жозеп Боррель.

Нині Євросоюз об'єднаний у підтримці України, і країни-члени готові надавати допомогу Києву стільки, скільки буде потрібно, наголосив

глава дипломатії ЄС. Він зауважив, що допомога — це не лише військове устаткування і зброя для української армії. ЄС готовий розглянути питання створення тренувальної місії для українських військових. Жозеп Боррель уточнив, що офіційного рішення про створення місії міністри під час засідання не ухвалювали, оскільки ця зустріч була неформальною. Однак, за його словами, рішення про початок підготовчої роботи для створення місії є.

У підготовчу роботу входить контакти з українцями з одного боку і визначення юридичних та операційних параметрів — з іншого, щоб визначити концепцію кризового менеджменту. «Але очевидно, що ми маємо бути швидкими й амбітними», — зазначив Жозеп Боррель.

Ідею створення спеціальної програми «Військова консультативно-тренувальна місія ЄС в Україні» розглядають ще торік восени. Проте відтоді її так і не вдалося втілити. У лютому, незадовго до російського вторгнення, міністри оборони ЄС досягли попередньої домовленості про започаткування такої місії, але початок широкомасштабної війни заблокував практичне втілення. Хоч кілька держав-членів ЄС протягом останніх тижнів тренували українських військових, здебільшого інструктуючи, як використовувати новітню західну зброю, яку надали Україні партнери.

Відповідаючи на запитання, в чому полягатиме перевага місії під керівництвом

Фото з сайту infostart.org

ЄС порівняно із тренувальними курсами, які надають окремі країни, Жозеп Боррель відповів: існують напрями, які можна успішніше реалізовувати, об'єднавши можливості. «Є багато навчальних ініціатив, але потреби України величезні, і ми повинні забезпечити узгодженість цих зусиль», — сказав він, додавши: — ЄС повинен закласти основу для армії, яка має воювати і воюватиме ще довго».

Поки що складно говорити про завдання тренувальної місії. Але, як кажуть експерти, у них можуть входити спеціалізований курс з надання медичної допомоги, розминування, підготовка снайперів, елітних підрозділів, співробітників штабу та сержантського складу. Нідерланди вже оголосили, що спільно з Німеччиною працюють над ор-

ганізацією тренінгу з розмінними курсами, які надають окремі країни, Жозеп Боррель відповів: існують напрями, які можна успішніше реалізовувати, об'єднавши можливості.

Під час пресконференції журналісти попросили Жозепа Борреля пояснити дані Кільського інституту світової економіки, опубліковані на початку цього місяця. Ці дані свідчать, що військова підтримка України від Європи зменшується із квітня. Глава європейської дипломатії категорично не погодився із цими даними, заявивши, що протягом літа військова допомога Україні була постійною і не переривалася.

«Потік допомоги не зменшився, а радше збільшився. Про це свідчать дані, які надало Європейське оборонне агентство», — наголосив він.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

«Щойно вибухнула велика війна, багато жителів нашої громади зголосилися прийняти у власній оселі внутрішньо переміщених осіб»

Шумський міський голова
Вадим БОЯРСЬКИЙ

Тернопільщина за час, відколи російські загарбники розпочали широкомасштабне вторгнення в Україну, прийняла понад 100 тисяч внутрішньо переміщених осіб. Прихисток у перші місяці великої війни в Шумській міській громаді знайшли 3200 людей (серед яких майже 800 дітей) з областей, де тривають бойові дії. Це кількість офіційно зареєстрованих, адже припускають, що майже 20 відсотків — прихована міграція. Для цієї громади число чимале. Як тут зуміли організувати зустріч, поселення тимчасових переселенців, як дбають про створення їм належних умов проживання? На ці та інші запитання «УК» попросив відповісти Шумського міського голову Вадима БОЯРСЬКОГО.

УК Пане Вадиме, коли Шумська громада почала приймати в себе людей з територій, де війна?

— Наша громада почала приймати переселенців із другого дня великої війни. До нас вони стали їхати активно. Одночасно найбільше в нас проживали 3200 внутрішньо переміщених осіб, які офіційно зареєструвалися. Безперечно, були й такі, які не хотіли про себе повідомляти та жили у родичів чи знайомих. Таких людей, як кажуть, поза статистикою було, мабуть, майже 20 відсотків. Коли російські окупанти втекли під натиском української армії та опору з Київщини, Чернігівщини, Сумщини, жителі цих областей, яких ми прихистили, почали повертатися додому. Не було такого куточка України, де тривали бойові дії, щоб звідти до Шумської міської громади не приїхали люди.

УК Як зуміли у громаді організувати зустріч, поселення внутрішньо переміщених осіб?

— Для мене це не була нова справа. 2014 року я працював директором департаменту соціального захисту населення Тернопільської обласної державної адміністрації. У той час робив перші кроки в діяльності з тимчасовими переселенцями. Тоді кілька десятків внутрішньо переміщених осіб приїхали в Тернопіль на залізничний вокзал. Спільно з «Автомайданом» турбувався, хвилювався, що робити із внутрішньо переміщеними особами. Тому цього року вже був готовий до такої гуманітарної праці.

У громаді визначили відповідальних за напрямками, як-от поселення людей, оцінка їхніх потреб тощо. Призначили координаторів цієї справи. І кожен почав виконувати свої завдання. Так вдалося налагодити роботу.

За весь період була лише одна скарга від внутрішньо переміщених осіб. Вважаю, що це належний показник нашої діяльності в цій царині. Люди задоволені, дякують. Зрештою, ми всі маємо засвідчити власну жертовність, бажання допомогти українцям, яких з рідної оселі вигнали рашистська агресія.

УК Як до Шумська та навколишніх сіл, які від обласного центру за 100 й більше кілометрів, їхали тисячі людей: їх запрошували, публікували оголошення в соцмережах, за рознарядкою чи переселенці самі обирали громаду?

— Першого ж тижня початку широкомасштабного вторгнення рашистів в Україну ми опублікували відповідне оголошення і на сайті громади, й у соціальних мережах, повідомили імена відповідальних за напрямками

На сайті міськради розмістили запрошення, в якому повідомляємо, що сформулювали перелік приміщень для ведення підприємницької діяльності, маємо вільні інвестиційно привабливі земельні ділянки приватної і комунальної форм власності.

та номери їхніх телефонів. Тримали зв'язок з обласним штабом, що займається питаннями внутрішньо переміщених осіб.

УК Як поселяли переселенців у селах, що входять до складу громади? Можливо, в покинуті хати чи на запрошення тамтешніх жителів?

— Ми одразу ж звернулися до жителів наших сіл, міста Шумськ, хто з них може прийняти у своїй оселі внутрішньо переміщених осіб. Одразу досить багато жителів громади зголосилися. 3200 переселенців для наших населених пунктів — це чималі цифри. Люди селилися, хоч у багатьох сільських хатах не було вбиралень, а лише надворі. Ми розмістили переселенців у двох школах, це було компактно проживання. Зголосилися й допомагали релігійні громади, які створили три гостелі, де знайшли прихисток жителі регіонів, у яких тривають бойові дії.

УК Надходила весна, в селах стали садити, сіяти різні сільськогосподарські культури на горо-

дах, інших земельних площах. Чи були переселенці, які мешкали в окремих оселях і теж бралися до таких робіт? З насінням їм допомагала громада?

— Про переселенців у селах турбувалися передусім старости сіл. Приїжджали до нас українці не лише з міст, а й із сільської місцевості, тож хотіли обробляти город. Проблем із посадковим матеріалом не було. У Шумській громаді люди відкриті, щирі, доброзичливі, якщо треба, поділяться з іншими всім. Так і було.

УК Продуктами внутрішньо переміщеним особам теж допомагали місцеві?

— Ми закликали жителів громади всіляко підтримувати і тимчасових переселенців, і Збройні сили України. І робимо це досі. Сім'ям, які приїхали, допомагали продуктами. Ми створили гуманітарний штаб у перші тижні війни, активно співпрацювали з доброчинними та волонтерськими організаціями, окремими спонсорами щодо надання допомоги внутрішньо переміщеним особам.

УК Може, ще якісь комунальні заклади, крім двох шкіл, долучилися до поселення переселенців? Знаю, що дитячий оздоровчий табір «Дивосвіт» став тепер своєрідним містечком для переселенців.

— Ми розуміли, що внутрішньо переміщених осіб потрібно переселити зі шкіл, щоб готувати їх до нового навчального року.

ДОСЬЄ «УК»

Вадим БОЯРСЬКИЙ. Народився 12 квітня 1968 року в м. Шумськ на Тернопільщині. Закінчив Рівненський автотранспортний технікум, Тернопільський державний економічний університет (нині Західноукраїнський національний університет), де здобув кваліфікацію спеціаліста із соціального управління.

Трудовий шлях розпочав 1985 року як фасувальник аптеки у м. Шумськ. Згодом працював слюсарем, інженером у рідному місті. З 1998-го до 2012 року обіймав різні посади в Шумській райдержадміністрації. 2012-го в став першим заступником начальника головного управління праці та соціального захисту населення Тернопільської обласної державної адміністрації, а через рік — першим заступником директора департаменту соціального захисту населення.

Упродовж шести років очолював департамент соціального захисту населення Тернопільської ОДА. У жовтні 2020 року на місцевих виборах його обрано на посаду Шумського міського голови.

19 будинків, в кожному нові меблі, ванна кімната, санвузол, гаряча вода. Кухню та пральню із сучасною технікою розмістили в окремих приміщеннях. «Дивосвіт» у сосновому лісі, в якому добре дихається, свіже повітря, тиша й природна краса. Нині там мешкають понад 20 людей. В одному будинку може жити сім'я з дітьми до шести осіб. Тепер там живуть і по одному, і по двоє-троє. Умовами задоволені.

УК Виходить, що ще є будинки, в яких можна оселитися. Запрошуєте сюди переселенців?

— У проєкті будівництва було передбачено, що взимку можна буде жити в таких будинках. Але ахіллесовою п'ятою залишається електромережа. Адже тут використовують електроопалення. Калорифери закупили, вони чекають на свій час. Електродріт у кожному будинку провели новий, сучасний. А ось чи витримає сама підстанція навантаження під час обігрівання всього цього містечка, нас бентежить.

УК Переселенці живуть у цьому містечку безплатно?

— За оренду будинків не платять. Але самі собі готують їсти, їх підтримують і міська рада, і громадські організації, надають гуманітарну допомогу. Подаємо відповідну документацію на державну програму з відшкодування послуг за проживання внутрішньо переміщених осіб у комунальних закладах. Нині у громаді залишилися приблизно 800 людей. Але не минає й тижня, щоб до нас не приїжджали нові переселенці.

УК Цікавилися, чому вони обирають Шумську громаду?

— Здебільшого отримують добрі відгуки про нашу громаду від своїх знайомих, родичів, друзів, а також штабу обласної військової адміністрації, що займається внутрішньо переміщеними особами.

УК Скільки переселенців виявляють бажання залишитися зимувати в Шумській громаді?

— Усі внутрішньо переміщені особи, які матимуть змогу повернутися додому, поїдуть. Ті, чий оселі окупанти знищили, виявляють бажання залишитися, дехто з них уже купив чи орендує помешкання, працевлаштувався.

УК Хтось із них, може, вже відкрив власну справу? Кажете, що вже дехто працевлаштувався, а де саме? Відстежуєте такі факти?

— Так, ми звернулися до великих підприємств, організацій із проханням працевлаштовувати внутрішньо переміщених осіб. Нині відновив роботу маслозавод у Шумську, тож з'явилося понад 60 робочих місць. Працювали переселенці в лікарні лікарями, медсестрами, щоправда, вже повернулися. Люди, які приїхали до нас з областей, що у воєнній війні, працюють і на місцевій швейній фабриці. Агрокомпанія «Контінентал Фармерз Груп» безплатно навчає людей потрібних їй спеціальностей, готова їх працевлаштувати, щоправда, здебільшого чоловіків, адже чимало фахівців із цієї фірми стали в лави Збройних сил України.

УК Який внесок переселенців у життя громади?

— Активних із внутрішньо переміщених осіб залучаємо до громадської діяльності. Скажімо, були жителі Харківщини, які енергійно проводили волонтерську роботу. Дехто з переселенців перереєструвався підприємцем. Хто працює, той платить податки у скарбницю нашої громади. До слова, цього року бюджет виконано на 125%. Дякую всім, хто долучається до допомоги людям, які постраждали внаслідок війни, надає власні обійстя, продукти харчування чи просто ділиться теплом доброго серця. Така підтримка дуже цінна й вагом.

УК Чи запрошуєте у громаду релокований бізнес?

— На жаль, великих підприємств із територій, що постраждали внаслідок війни, поки що в Шумській міській громаді не приймали. Тож запрошуємо релокований бізнес в умовно безпечне місце — на Шумщину. Пропонуємо йому тут розвиватися. На сайті міськради розмістили запрошення, в якому повідомляємо, що сформулювали перелік приміщень для ведення підприємницької діяльності, маємо вільні інвестиційно привабливі земельні ділянки приватної і комунальної форм власності. Ми відкриті, готові допомагати, консультувати.

Микола ШОТ,
«Урядовий кур'єр»

ПОДІЇ ТА КОМЕНТАРІ

Діди ж виживали!

ГРИМАСИ ОКУПАЦІЇ. Жителі більшості міст Донбасу, де віднедавна хазяйнують «визволителі», опинилися за крок від гуманітарної катастрофи

Павло КУЩ,
«Урядовий кур'єр»

Нового року люди в цьому місті чекають немов мани небесної. Бо вустами гауляйтера їм пообіцяли наприкінці грудня нарешті відновити подачу електрики. А ось газ можуть подати раніше, всього через кілька місяців. Із водою, щоправда, складніше. Спершу з'явився відносно оптимістичний прогноз: централізованого водопостачання не буде ще з рік, не більше. Та згодом окупанти уточнили: ні, не чекайте, бо такої послуги відтепер у місті зовсім не буде. А що? Старші покоління, діди ваші, якось виживали без водопостачання. Та й смітєвози дуже рідко навідується до рукотворних гір відходів з дуже вагомої причини: на вулицях досі лежать міни. Щоправда, небезпечних боєприпасів трохи менше, ніж голодних і тому агресивних псів, які кидаються на самотніх небажаних перехожих.

«Одне слово, вижити можна», — більш-менш упевнено підсумовує моя співрозмовниця теперішню ситуацію в окупованому рашистами місті Донбасу. І одразу додає: «Якщо трохи звикнути». А за мить згадує ще одну необхідну умову: «Це коли в центрі міста». Бо, виявляється, поза центральними кварталами місцеві жителі не можуть звикнути до жахливих нелюдських умов. І заздрять землякам, яким пощастило перебратися ближче до центральної частини міста і зайняти там уцілілі порожні квартири, господарі яких виїхали на вільну українську територію. Трохи помовчавши, знову рішуче уточнює: «Але тільки не взимку!»

Що ж, теперішні реалії в містах і селах Донецької й Луганської областей, які щент зруйнували, тобто «денационалізували» та «визволили» росіяни, дуже нагадують моторошне реаліті-шоу. Проте його організатори і тупі виконавці, схоже, перестаралися, бо тепер очевидні місцеві симпатії кремля розчаровано кажуть, що зовсім не таким вони уявляли давно обіцяне придбання до рф та інші ідеологічні приманки, на які колись клінували.

Фото надав автор

Навіть без триколора зрозуміло, що в місто увірвалися російські «визволителі»

Красний Лиман не опаленням чи водопостачанням

У місті Лиман на півночі Донецької області російські окупанти та місцеві колабораціоністи рвійно взяли наближати обіцяне «світле майбутнє», котре насправді давно минуло. Як водиться, насамперед населеному пункту повернули радянську назву Красний Лиман, хоч споконвіку село, а потім місто звалось саме Лиман. Там одразу з'явилися у великих кількостях три російські кольори та відповідні символи імперії. Окупаційна влада поширює багато російських газет і атрибутики й не втомно зобов'язується, зарікається, обіцяє і нахваляється поліпшити людям життя начебто вже завтра-післязавтра.

«Усі зустрічі із призначеним російськими гауляйтером Олександром Петрикіним відбуваються за одним сценарієм. Його питають про нагальні важливі проблеми, яких дуже багато перед настанням холодів, а він чогось розповідає, що вже пофарбували всі радянські пам'ятники. А ще обіцяє регулярно роздавати гуманітарну допомогу та регулярно платити заробітну

плату і пенсії. Однак щедро роздає присутнім тільки російські газети і триколірні прапорці. Це тоді, коли всі жителі чекають від влади повернення постачання води і газу до багатопверхівок. Адже недавно окупанти спершу чітко повідомили, що в багатоквартирних будинках довго, однак тимчасово не буде ні води, ні газу, а тепер відмовчуються й уникають цієї слизької для них теми», — розповідає місцевий житель.

За цих умов люди вже залишають потенційно холодні квартири і шукають підходяще житло у приватному секторі, де можна самотужки опалювати оселі взимку. Щоправда, зробити запаси палива таке непросте: окупаційна влада якось мляво і неохоче пояснює ситуацію із завезенням вугілля чи дров. Були обіцянки розпочати забезпечення паливом наприкінці серпня, проте досі нічого не відбулося.

Чим же займається влада колабораціоністів замість того, щоб відновлювати подачу газу, води і ремонтувати об'єкти інфраструктури, які пошкодили рашисти? Люди із жахом переконуються, що «рускій мір» діє так само, як і в окупованих містах краю ще 2014 року: за вже випробуваною схемою зу-

пиняють виробництва і розпочинають розграбування. Така доля, мабуть, очікує на великий залізничний вузол «Лиман». Про якісь перевезення, звичайно, тепер не йдеться, а тому окупанти повідомили про намір законсервувати станцію. Тобто з'явилися побоювання: зроблено перший крок до того, що вже відбувалося у великих залізничних господарствах на окупованій орками території області, наприклад у Дебальцевому. Усе вціліле цінне обладнання та майно «нові господарі» розграбували, метал порізали і теж вивезли до рф.

А ще російським окупантам неабияк сподобалися тамтешні мальовничі Голубі озера. Точніше, розташовані там бази, пансіонати та будинки відпочинку, де колись жителі Донецької області любили проводити вихідні чи відпустки. Тепер туди нікого не пускають, а тому місцеві люди висловлюють побоювання, що нині «визволителі» просто розкрадають інфраструктуру улюбленої курортної зони.

Гуманітарка: «не наших» просили не займати

На тлі стрімких занепаду і навіть деградації Лимана окупаційна влада дуже активно створює картинку цілком нормального й навіть успішного життя. Російська пропаганда переконує, начебто люди під російськими прапорами і патронажем нарешті можуть істотно поліпшити життя всього міста і кожного жителя. Для цього використовують будь-які приводи. Зокрема недавно поширювали інформацію про неабиякий успіх на фінансовій ниві: люди похилого віку нарешті отримали пенсії — 7 тисяч рублів (близько 5 тисяч гривень). Колись регулярні щомісячні виплати пенсій тепер подавали як надзвичайно неабияке досягнення. Хоч пенсіонери, серед яких колишні залізничники, ще недавно отримували значно більші пенсії.

Дуже гучними і патетичними розповідями супроводжують пропагандисти видачу людям гуманітарної допомоги. Більшості лиманців ця допомога справді потрібна, бо ціни в магазинах на продукти харчування зашкалюють, а тому охочих відмовитися від набору круп, консервів, олії, печива тощо

годі й шукати. Та жителі міста відзначають деталь, про яку скромно мовчить російська пропаганда: на гуманітарну допомогу можуть претендувати насамперед ті персони, які так чи інакше співпрацюють з окупантами. Так само, розповідаючи, як росіяни рятують знедолених людей від «гуманітарної катастрофи», кремлівські ідеологічні посіпаки забувають уточнити, що до вторгнення рашистів жителям Лимана і всього Донбасу нинішнє жахіття могло хіба приمارитися.

Серед «досягнень», якими дуже хваляться колабораціоністи, недавнє відкриття стаціонарної аптеки на території однієї з уцілілих лікарень і виїзна торгівля медикаментами.

«У місті до війни діяла ціла мережа сучасних аптек. І це були для нас цілком нормальні, звичні й доступні послуги. А тепер нас гучно переконують: відкриття єдиного в місті аптечного закладу — грандіозна перемога російського прапора й тих, хто під ним зруйнував наше місто і мирне життя», — зітхає одна з пенсіонерок.

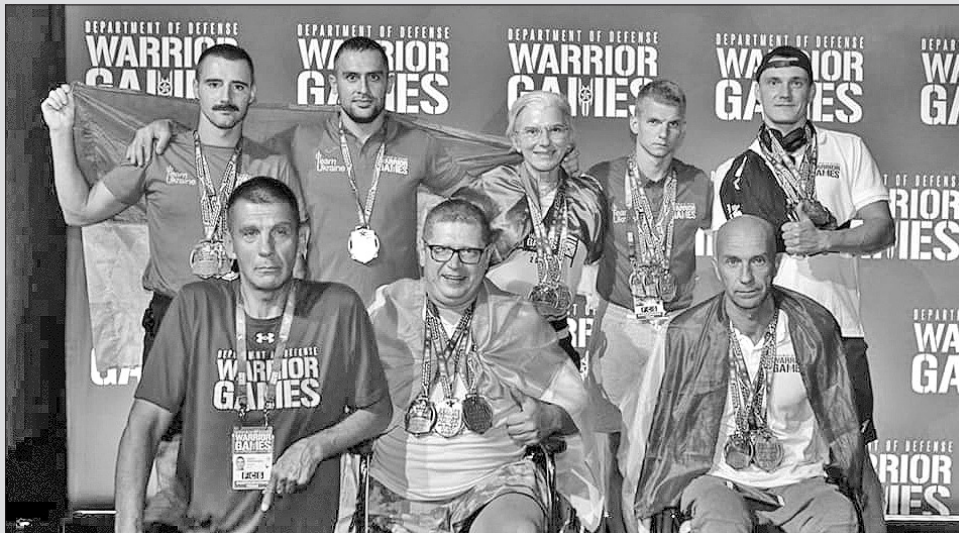
Лиман — тільки одне з міст Донецької та сусідньої Луганської областей, де недавно почали хазяйнувати російські окупанти, які обіцяють жителям краю стабільне та щасливе «російське життя» ще з 2014 року. І роблять це досі. Насправді ж донедавна нормальні у всіх сенсах міста навіть за короткий строк під окупацією рашистів поступово перетворюються на привиди. Розтрощені російською зброєю, вони тепер немов близнята, бо мають безліч спільних проблем: частково чи зовсім немає постачання води, газу, електрики, зв'язку. Додайте ще руїни, захмарні ціни на продукти харчування та інші товари, брак медичної допомоги, роботи, виплат зарплат і пенсій, мародерство, комендантську годину, сваволі росіян та місцевих колабораціоністів, гори сміття і відходів, небезпечні боєприпаси, що досі лежать на вулицях. Усі депресивні населені пункти прифронтового краю мають одну й ту саму моторошну причину сповзання в економічну, соціальну та гуманітарну прірву. Це владний російський прапор на всіх перехрестях, на який чимало людей уже не можуть дивитися без відрази чи огиди. Шкода тільки, що вони прозріли аж тепер.

Українські ветерани здобули понад 90 медалей на Іграх воїнів

НАШІ ГЕРОЇ. Команда ветеранів з України вперше брала участь у міжнародних спортивних змаганнях «Ігри воїнів», започаткованих 2010 року як спосіб відновлення та реабілітації поранених. Перші ігри спонсорував Олімпійський комітет США, надалі вони проходять під егідою Пентагону.

Нинішні змагання, які організувало Командування підготовки та доктрини Сухопутних військ США, відбулися 19—28 серпня в комплексі Волта Діснея ESPN Wide World of Sports у штаті Флорида.

У збірну України, сформовану лише торік, входять 32 спортсмени, з-поміж яких і ветерани, і чинні військові.

Найбільше нагород у нашій збірній збрала команда плавців, яку очолює Вадим Домбровський

Вони взяли участь у змаганнях із 12 видів спорту, зокрема плавання, паверліфтингу, веслування, велоспорту, легкої атлетики, стрільби з лука, сидячого волейболу, баскетболу на візках.

Серед учасників команди — парамедик Юлія Паєвська («Тайра»). На цих змаганнях вона виборола дві золоті медалі із плавання вільним стилем на 50 та 100 м та «бронзу» з паверліфтингу.

«Наші надзвичайні хлопці та дівчата — збірна України, до складу якої маю честь належати, на цьому всесвітньому відомому змаганні для поранених або травмованих воїнів за весь тиждень у запеклій боротьбі вибороли понад 90 медалей різного га-

тунку, і це неймовірно крутий результат, — розповіла вона на своїй сторінці у фейсбуці. — Безперечно, це заслуга наших зіркових тренерів, вашої підтримки і надзвичайно потужної допомоги британців, канадців і американців, за що їм безмежна подяка. Величезну роль відіграло Міністерство ветеранів.

Люблю один маловідомий вислів: «Перемога народжує перемогу». Знаю, що спортивні перемоги нашої команди нескорених підштовхнуть перемогу на фронті. А ще частина наших спортсменів одразу після повернення в Україну стане до виконання своїх обов'язків у бойових частинах».

РЕПОРТАЖ «УК»

Вона зігриває й збагачує

ТЯГЛІСТЬ ПОКОЛІНЬ. Елементи нематеріальної культурної спадщини в переліку Закарпатської області презентували їхні носії

Василь БЕДЗІР,
«Урядовий кур'єр»
(Фото автора)

Цього дня на території Закарпатського обласного музею народної архітектури та побуту не продавали пиво, звідти не линули аромати шашликів, як часто попри війну буває на багатолюдних заходах. Але це не завадило сотням гостей, які прийшли сюди, стати учасниками дійства «Жива спадщина», яке влаштував обласний організаційно-методичний центр культури — комунальний заклад Закарпатської обласної ради. На святі народних ремесел, музики і танців, які відтворюють і до найменших деталей узгоджуються з народними звичаями і традиціями, побував кореспондент «Урядового кур'єра».

Належно оцифровані

«Ми не просто зібрали фольклорні колективи, щоб показати наші страви чи гастрономічні можливості, а презентували ті елементи нематеріальної культурної спадщини, які є в переліку Закарпатської області, а також ті, що увійшли до загальнонаціонального переліку, — розповіла директор обласного організаційно-методичного центру культури Ганна Дрогальчук. — Три елементи живої спадщини Закарпаття в культурі влітку цього року увійшли до переліку елементів культурної спадщини України. Це традиції лозоплетіння села Іза, приготування та культура споживання сливового леквару, гуцульська бриндзя. Ми їх презентували, щоб якомога більше людей в Україні дізналися про скарби, які маємо.

До слова, елементи, які увійшли в обласний список культурної спадщини, ми ідентифікували, дослідили, оцифрували, тобто зняли на відео.

Не менш важливо, що ці елементи нашої нематеріальної культури демонстрували самі їхні носії. Це люди, які поприїжджали з різних територіальних громад, не використовуючи коштів з обласного бюджету, а лише за власні».

Бриндзя, ріплянка і... музики

Своїми надбаннями приїхали поділитися гості з п'яти (усіх шість) районів Закарпаття. Найбільше їх делегувала Рахівщина, представники якої оселилися в найбільшій музейній садибі «Гуцульська гражда». Цей старовинний комплекс будівель до останньої колоди пере-

Завідувач музею села Черна Василь Івашко пропонує скуштувати чернянську начанку

везли в музей саме з Рахівського району, із села Стебний.

Тож цілком виправдано, що поряд на галявині рахівці частували свіжоприготованим баношем із бринзою. А всередині гражди молоді майстри з Великого Бичкова Марія Чорній демонструвала мереживні бичківські медяники, які сама спекла і оздобила. Вікторія Томашук, жителька Рахова, частувала і давала змогу придбати бриндзю із власного селянського господарства.

Наступну хатину окупували гості із селища Ясіня того самого району. Вони приїхали на чолі з головою їхньої територіальної громади Андрієм Делятинчуком. Приймали гостей у народному одязі; оздобивши свій тимчасовий прихисток предметами гуцульського реманенту, теж пригощали традиційними стравами.

Саме рахівці співіскали про всі основні заходи свята голосним гулом трембіт.

А ось носії народної традиції із села Колочава на Хустщині привезли ріплянку. Усі, хто чув про цю страву горян, хто ще не чув про неї, поспішали скуштувати. А водночас і зарядитися гучними коломийками, які, не перестаючи, виконували троїсті музики родини Марковичів.

Леквар і ткацтво — в угорській традиції

На подвір'ї угорського газдівства, що теж існує в музеї, пред-

Традицію приготування сливового леквару демонстрували подружки Андраш і Віола Мештер, а також Йосип Торпої

ставники громадської спільки «Закарпатська угорська туристична рада» ще із сьомої ранку готували сливовий леквар. Разом з головою цієї організації Андрашем Мештером розклали багаття й перемішували сливи у велетенському казані. Час післяобідній, а готовим вариво буде ще не скоро: треба помішувати плоди, аж доки з них не випарується вся волога і повидло не випадає з перевернутої догори ложки. Серед жінок, які готують леквар і печуть смачні пампушки (по-місцевому, фанки), пані Віола, дружина Андраша.

Великобerezьке мереживне ткацтво представляли ткалі із села Кідьош на Берегівщині. Дивували майстерністю газдині з Ужгородщини, які привезли Великодобронське перебірночовникове ткацтво. А як не згадати про багатьох гостей із Королівської громади — з сіл Черна, Новоселиця і Хижа, де сформувалися власні традиції в гастрономії, обрядових дійствах, музикуванні. Перше з них увійшло до переліку чернянською начанкою, друге — новоселицькою слив'янкою; третє відоме унікальними весільними тради-

ціями, які відтворив фольклорний колектив «Хижанські візерунки».

Вінкоплети й коломийкарі

А вінкоплети із села Зарічово! Вони приїхали до музею теж не просто так, а насамперед показати своє вміння виготовляти і прикрашати віночками з барвінку весільні свята. Разом з, так би мовити, народними флористами піднесений настрій усім гостям свята в музеї творив місцевий фольклорно-етнографічний ансамбль «Лемківчанка».

Змагався із сусідами вокальний ансамбль, що представляв Ужгородщину, — «Газдині» із сіл Пацканьово та Худльово. Невтомна збирачка фольклору й багаторічна очільниця колективу Марія Панькулинець збагатила його репертуар народними піснями цих двох сіл, що не повторюються більш ніде.

Багатьох на цьому святі приваблювали майстер-класи з лозоплетіння та гончарства. Їх влаштовували визнані майстри, яких вважають носіями живої традиції цих ремесел. До ліплення з глини залучала юних гостей свята голова Закарпатського осередку майстрів народного мистецтва Людмила Губаль. Встигала і піднести свіжі порції глини, і підказати, як правильно сформувати фігуру баранчика чи кізочки, і похвалити учнів за старання.

Олена Ваш і Костянтин Ковган, працівники обласного науково-методичного центру культури, навчали виготовляти ляльки-мотанки і різьбити з дерева.

Весь день біля музейних дерев'яних хатинок лунали народні мелодії, час від часу кружляли танцювальні пари у вихорі коломийок. Запально, нестримно, торкаючись спраглих до народних мелодій душ, вигравали троїсті музики з Гуцульщини й Міжгірщини. Рухами під звуки скрипок і бубнів розповідали історії кохання танцювальні колективи «Сколомийка» з села Приборжавське Мукачівського району, «Кийк Віола» із села Геча на Берегівщині.

«Народ без традицій — то дерево без коріння. Будь-який вітер його повалить», — стверджує народна мудрість. І це справді так, адже народна культура — це коріння, яке об'єднує нас, українців, у єдине ціле і робить сильнішими.

Заслужений майстер народної творчості України Людмила Губаль проводить майстер-клас із гончарства

Марія Чорній випікає і прикрашає візерунками бичківські медяники

